

Силко Євген Миколайович, к-т пед. наук, доцент
Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів,
Україна

ІДЕЯ ПРИРОДОВІДПОВІДНОСТІ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Сьогодні ідея природовідповідності стає особливо актуальною для педагогічної науки, оскільки в найближчому майбутньому відповідальність за збереження довкілля буде покладена на сьогоднішніх школярів. Освіта і виховання разом з наукою становлять блок гуманітарного забезпечення переходу суспільства до збалансованого розвитку шляхом формування нових моралі та світогляду (ноосферного), психологічного настановлення на сприйняття екологічного імперативу та цінностей суспільства як особистих цінностей.

Поняття природовідповідності належить до тих психолого-педагогічних феноменів, які своєю імперативністю та всеохоплюваністю цілком затінують власну демонстративність і тому часто залишаються непоміченими, хоч владно диктують свої умови не лише поведінки людини, а й загалом її способу буття та життя.

Таким чином, *ідея природовідповідності* визначається нами як світоглядно-ціннісна основа взаємодії людини і природи, модель стійкого розвитку соціоприродного типу, яка повинна реалізовуватись на трьох основних рівнях – на рівні зовнішньої природи (навколишнє природне середовище), на рівні внутрішньої природи (природа людини) та на рівні етноприроди (природа народу). Таке розуміння природовідповідності та її змістове наповнення цілком відповідають загальноєвропейським цінностям, що виявляються у необхідності сталого розвитку людства, гуманізації й демократизації суспільних процесів, збереженні національної ідентичності народів.

Широкі можливості реалізації принципу природовідповідності має сучасна мистецька освіта та образотворче мистецтво як органічна її складова. В процесі підготовки майбутніх фахівців у галузі образотворчого мистецтва природовідповідність, як поняття складне та багатогранне, виявляється одразу на декількох фундаментальних рівнях: 1) внутрішньої природи людини; 2) навколишньої природи; 3) етноприроди.

Врахування природних передумов розвитку студентів як вияв *внутрішньої природи* особистості базується на відповідності навчально-виховних впливів до неоднорідності структури їх здібностей. Усіх студентів за їх схильностями й характером здібностей до образотворчої діяльності можна умовно розділити на три групи:

- з вираженим графічним обдаруванням;
- з домінантою живописного начала над графічним;
- студенти третьої групи мають в рівній мірі виражені графічні й живописні здібності, і досить легко справляються з тими й іншими роботами.

Врахування внутрішньої природи особистості студентів під час навчального процесу вимагає від викладача чіткої діагностики домінантних здібностей з образотворчої діяльності, індивідуального підходу до кожного студента як у доборі завдань, так і під час оцінювання робіт.

Одне з провідних місць в ідеї природовідповідності займає рівень *навколишньої природи*. Враховуючи сучасну екологічну кризу та низький рівень духовного розвитку підростаючого покоління варто говорити про кардинальну зміну світоглядно-ціннісних орієнтирів в бік сталого розвитку суспільства, адже природне довкілля – загальнолюдська цінність, що потребує згуртованого, всезагального підходу в питанні його захисту та збереження.

Уроки образотворчого мистецтва, починаючи з початкової школи, виступають осередком унікальних виховних впливів на дітей в контексті екологічного виховання. Естетичний розвиток особистості як одне з провідних завдань мистецької освіти передбачає формування та розвиток вміння помічати красу у навколишньому світі та жити й творити за законами краси. А це, в свою чергу, забезпечить духовне підґрунтя у реалізації бережливого ставлення до природи рідного краю та формуванні екологічної свідомості й культури. Щоб з успіхом вирішувати такі важливі завдання на уроках малювання, майбутній вчитель образотворчого мистецтва має сам володіти відповідним рівнем екологічної культури та свідомо проповідувати цінності сталого розвитку суспільства.

Тут виникає необхідність посилювати українську мистецьку освіту провідними європейськими ідеями. Так, у процес підготовки майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва варто включити такий сучасний напрям у дизайні як екологічний дизайн. Аналіз останніх публікацій свідчить про те, що феномен екодизайну займає вагому нішу в соціокультурному житті. Екологічність як актуальний тренд сучасності починає створювати певний формотворчий імідж, який панує на метакультурному просторі всієї земної кулі [1; 2; 3].

Людина народжується в певній екосистемі як біологічна істота і водночас вона стає членом відповідної етносистеми як істота соціальна. Національна самоідентифікація, національна самосвідомість, національний патріотизм – всі ці якості формують *етноприроду* особистості. Уроки малювання з оперттям на народні образотворчі традиції виступають одним з найдієвіших засобів у справі формування національної складової особистісного розвитку учнів.

Відчуття себе органічною частиною етноприроди, формування національної самосвідомості та патріотизму серед студентів педагогічних вишів (спеціальності «образотворче мистецтво») може успішно вирішуватися через залучення у зміст фахової підготовки такого сучасного виду дизайну як етнічний дизайн, з освоєнням особливостей національного формотворення та народних образотворчих традицій [4].

Таким чином, ідею природовідповідності, (у всій повноті свого змістовного наповнення), як національно-специфічну ознаку української ментальності, можна розглядати у якості одного з найефективніших засобів духовно-національного відродження України та успішної євроінтеграції як на освітньому, так і на соціально-економічному рівнях. Потреба у збалансованому існуванні компонентів духовно-практичного відношення «природа-людина-етнос» робить актуальною реалізацію ідеї природовідповідності в контексті підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва через залучення таких сучасних напрямків дизайну як етнодизайн та екодизайн.

Список використаних джерел

1. Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры / Ролан Барт: пер. с. фр. С.Н. Зенкина. – М. : Издательство имени С. Сабашниковых, 2003. – 512 с.
2. Даниленко В.Я. Світоглядні підвалини дизайну / В.Я Даниленко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – Харків: ХДАДМ, 2002. – № 2. – С. 68–74.
3. Орлова О.А. Формообразующие принципы Экодизайна / О.А. Орлова // Традиції та новачії у вищій архітектурно-художній освіті: Зб. наук. пр. – Х. : ХХІІІ, 2000. – Вип. 4-5. – С. 171-174.
4. Руденченко А. Ментальні засади національно-культурної своєрідності в дизайні / А.А. Руденченко // Етнодизайн: Європейський вектор розвитку і національний контекст. Кн. 1 : зб. наук. Праць / редкол.: гол. ред. М.І. Степаненко, упоряд. і відп. ред. Є.А. Антонович, В.П. Титаренко та ін. – Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. – С. 409-413.